

ბრანი ქავთარია

ნერონი

რომის იმპერიის დემონები

კალიგულა რომის იმპერატორის გვირგვინს გარდასახვის ფანტასტიკური უნარის წყალობით დაეუფლა. ბავშვობიდანვე შეშლილად აღიარებულმა, მრავალგზის გაიარა ბეწვის ხიდზე: დაძლია ჰადესის ჯურღმულები, გზა-კვალი აურია შესაჭმელად მისეულ მტაცებლებს და დაიპყრო იმდროინდელი მსოფლიოს პოლიტიკური ცხოვრების მწვერვალი — რომი. მისმა დისწულმა ნერონმა, რომელიც გაცილებით უფრო ნიჭიერი და განათლებული იყო, იმპერატორის ტახტი დედის, აგრიპინა უმცროსის ბოროტ ქმედებათა წყალობით მოიპოვა. სასწაულს უნდა მიეწეროს ნერონის წინამორბედი იმპერატორის, კლავდიუსის ბედი, რომელიც იყო კალიგულასა და ნერონის დედის ბიძა. იგი იმპერატორი სრულიად შემთხვევით გახდა, მაგრამ დიდად განსხვავდებოდა, როგორც წინამორბედი, ისე მომდევნო მბრძანებლისაგან.

კლავდიუსი იყო ტიბერიუსის ძმის, დრუზუს უფროსის შვილი, დაიბადა ძვ. წ. 10 წელს. ბუნებისაგან მრავალი სიმახინჯით იყო „დასაჩუქრებული“. ყველა ფიზიკური ნაკლი მასში იყო თავმოყრილი: კოჭლი, ენაბლუ, დაბნეული. ამას ემატებოდა მუდმივი ავადმყოფობა. იმდენად ცუდი გარეგნობისა იყო, რომ საკუთარი დედა ანტონია დაბადებიდანვე ვერ იტანდა დასანახად და საერთოდ არ ნახულობდა. ანტონიას აზრით, მისი შვილი „ბუნებამ დაიწყო და არ დაამთავრა“, ხოლო როცა ვინმეს გაკიცხვა სურდა, ამბობდა, „ჩემს კლავდიუსზე სულელიაო“. ავგუსტუსის მეუღლეს ლივიას შვილიშვილი ეზიზღებოდა და მასთან ურთიერთობას წერილებით, ან მონის მეშვეობით ამყარებდა. კლავდიუსს საკმაო თანაგრძნობით ეპყრობოდა ავგუსტუსი, თუმცა თვლიდა, რომ სახელმწიფოებრივი საქმიანობისთვის მონაცემები არ გააჩნდა.

კლავდიუსი საიმპერატორო კარზე საერთო დაცინვის ობიექტს წარმოადგენდა. თანდაყოლილი დეფექტების გამო უბედური ბავშვობა ჰქონდა.

დასცინდნენ იმ დონემდე, რომ ადამიანადაც არ თვლიდნენ. აგდებულად ექცეოდნენ მონებიც. იმდენად უსუსური იყო, ჭამის დროსაც კი ჩაეძინებოდა ხოლმე და მონები ფინიკისა და ზეთისხილის კურკებს ესროდნენ. ჭკუასუსტად მიჩნეულმა, ყველასაგან გარიყულმა და მოძულებულმა, თავშესაფარი მეცნიერებაში ჰპოვა. ამ სფეროში მისი ინტერესები საკმაოდ მრავალფეროვანი იყო. ანტიკური ავტორების მოწმობით, კლავდიუსის ავტორობით რამდენიმე სერიოზული ნაშრომი ყოფილა ცნობილი. მოღწეულია მხოლოდ თხზულებათა სახელწოდებები: ეტრუსკების ისტორია (20 წიგნად), კართაგენის ისტორია (8 წიგნად), ავტობიოგრაფია (8 წიგნად), 41 წიგნი აგუსტუსის შესახებ, სიტყვა ციცირონის დასაცავად.

კლავდიუსი ცხოვრობდა უჩინრად. ჭკუასუსტის სახელი საიმედო ფარი აღმოჩნდა. იგი გადაურჩა ტიბერიუსისა და კალიგულას სისხლიან ტერორებს. როდესაც შეთქმულებმა კალიგულა მოკლეს, სასახლე პანიკამ მოიცვა. არეულობით შეშინებული კლავდიუსიც დაიმალა. პრეტორიანელებმა სასახლე დაარბიეს, ამ დროს ერთ-ერთ გალერეაში თავშეფარებული კლავდიუსი აღმოაჩინეს. იგი მუხლებში ჩაუვარდა ჯარისკაცებს ვედრებით, რომ ბრალი არაფერში მიუძღოდა. ამ დროს მოხდა საოცრება. პრეტორიანელები მას მიესალმნენ, როგორც იმპერატორს, დანარჩენ თანამებრძოლებს წარუდგინეს და მთავარ ბანაკში გადაიყვანეს. მეორე დღეს (41 წლის 25 იანვარს) კლავდიუსი პრეტორიანულმა გვარდიამ იმპერატორად გამოაცხადა. კალიგულას ძალმომრეობით გატეხილმა სენატმა წინააღმდეგობის გაწევა ვერ გაბედა და დათანხმდა.

„ჭკუასუსტი“ კლავდიუსის ამადლებას არაფერ არ მოელოდა. უახლოესი ნათესავებიც კი გაოგნებულები დარჩნენ. მისმა დამ ლოვიამ, როცა გაიგო, რომ იგი იმპერატორად აირჩიეს, ყველას გასაგონად წყველა-კრულვით მოიხსენია რომაელთა უბედურება და უღირსობა.

კლავდიუსს ადმინისტრაციულსა და სამხედრო საქმეებში არც ცოდნა ჰქონდა და არც გამოცდილება. იმპერატორ ტიბერიუსს თავისი ძმისწული იმდენად არასრულფასოვნად მიაჩნდა, რომ უბრალო დავალების მიცემის ღირსადაც არ თვლიდა. კალიგულამ მოწყალება გამოიჩინა და კონსულად დანიშნა, მაგრამ, როგორც აღნიშნავენ, უფრო გართობის მიზნით.

ათვალწუნებისა და დაცინვის ობიექტმა, მუდამ ჩრდილში მდგომმა კლავდიუსმა სახელმწიფოს მართვა-გამგეობის საკმაოდ გონივრული უნარი გამოავლინა. მისი პირველი ნაბიჯები იყო დამაჯერებელი და ჰუმანური. კალიგულას მკვლელობასთან დაკავშირებით გამოაცხადა ამნისტია, დაასჯევინა მხოლოდ ორი ტრიბუნი, იმისათვის, რომ მოკლეს იმპერატორის მეუღლე და მცირეწლოვანი ბავშვი.

კლავდიუსმა უკიდურესად მძიმე მემკვიდრეობა მიიღო. კალიგულას სახელმწიფო მართვის აპარატი ერთი კაცის ნება-სურვილზე ჰქონდა აგებ-

ული. რომაელთა აზრით, „უუნარო“ იმპერატორმა არსებითი ცვლილებები შეიტანა მოშლილი სისტემის აღდგენაში და ახალი ტიპის ბიუროკრატიული აპარატი შექმნა.

კლავდიუსის დროს რომის სენატი აგრძელებდა თავის საქმიანობას. მის არისტოკრატიულ შემადგენლობას რესპუბლიკის აღდგენის იდეა ამოძრავებდა. მაგრამ გაბატონებულ წოდებას ნაკლები კომპეტენტურობა და მომხვეჭელობის გაძლიერებული სურვილი ჰქონდა. კლავდიუსმა მმართველობის ეს ფორმა შეცვალა. მან ბიუროკრატიულ აპარატში დაასაქმა პროფესიონალი ლიბერტინები (გათავისუფლებული მონები ან ყოფილ მონათა შვილები), რომლებიც რომის სრული მოქალაქეობის უფლებებითაც კი არ სარგებლობდნენ. ისინი იყვნენ საკუთარი ნიჭით დაწინაურებული ადამიანები, რომლებიც შესანიშნავად ერკვეოდნენ იმპერიის ცალკეულ უწყებათა მუშაობაში. ლიბერტინების როლი აგუსტუსის ეპოქიდან იგრძნობოდა, მაგრამ კლავდიუსის მმართველობაში გადამწყვეტი როლი დაეკისრათ (კლავდიუსთან დაახლოებული ლიბერტინები იყვნენ: ნარციუსი, პალანტი, პალადიოსი და პოლიბიოსი).

კლავდიუსის როლი განისაზღვრებოდა იმით, რომ კვალიფიციური ადამიანების მუშაობაში არ (თუ ვერ) ერეოდა. ქვეყნის წინაშე მდგარი პრობლემებისაგან იგი საკმაოდ შორს იდგა. კორნელიუს ტაციტუსი კლავდიუსის შესახებ წერდა, ის იყო პრინციპსი, რომელსაც საკუთარი არც კარგი, არც მტრული აზრი არ ჰქონდა. მოქმედებდა ჩაგონებებითა და რჩევებით. სვეტონიუსი უფრო აკონკრეტებს: ყველა მნიშვნელოვანი საქმე წარმართებოდა მისი ცოლებისა და ლიბერტინების მიერ.

კლავდიუსის პრინციპატი წარმოადგენდა ლიბერტინთა მმართველობის ტრიუმფს. მათმა შეთანხმებულმა საქმიანობამ განაპირობა იმპერიის სტაბილიზაცია. ამ სისტემის უპირატესობა იყო ის, რომ არცერთ ლიბერტინს (ნარციუსსაც კი) აზრად არ მოსვლია კლავდიუსის ადგილის დაკავება.

უავტორიტეტო, სხვათა რჩევებზე დამოკიდებული, მაგრამ განათლებული კლავდიუსი, შესანიშნავად გრძნობდა, სახელმწიფო მოღვაწის სახელის მოსაპოვებლად საჭირო იყო საგარეო პოლიტიკის გააქტიურება. მისი მოწოდებით გამოცდილი რომაელი სარდლები წარმატებით ლაშქრობდნენ ბრიტანეთსა და გერმანიაში. დამაგვირგვინებელ გამარჯვებაში სიმბოლურად ფიგურირებდა კლავდიუსის სახელი.

კლავდიუსის ინიციატივით მავრიტანია შევიდა რომის იმპერიის შემადგენლობაში. რომაული ადმინისტრაციული სისტემა დამყარდა თრაკიაში. გამოცოცხლება დაეტყო რომის პოლიტიკასაც აღმოსავლეთში. ბოსფორის ტახტზე დამტკიცეს რომის ვასალი კოტისი. ურთიერთობა პართიასთან კვლავ დაძაბული რჩებოდა. მისი თანხმობით საპრობილიდან გაათავისუფლეს იბერიის მეფის ფარსმანის ძმა მითრიდატე და დააბრუნეს სომხეთის

ტახტზე (მითრიდატე კალიგულას განუკითხაობის დროს რომში დაიბარეს და ციხეში ჩასვეს), რათა პართიასთან ომში საიმედო მოკავშირე ჰყოლოდა.

საგარეო პოლიტიკის ხაზით, კლავდიუსი ნიჭიერ მრჩეველებსა და სარდლებს პიროვნული მონაცემების გამოვლენის საშუალებას აძლევდა. თითქოს შეზღუდული პიროვნება იყო, მაგრამ მოსახლეობის ფართო ფენების მოთხოვნებს გულისყურით ეკიდებოდა. გამოსცა სპეციალური ედიქტი, რომლის ძალითაც მოხუცმა და ავადმყოფმა მონებმა თავისუფლება მიიღეს. ზრუნავდა პლებების ეკონომიკურ მდგომარეობაზე. უფასო პურისა და სანახაობის გარდა, რომაელებს სამსახური იმითაც გაუწია, რომ გაიყვანა წყალსადენები, რეკონსტრუქცია ჩაუტარა ოსტიის ნავსადგურს და რეგულარულად ამარაგებდა რომს ხორბლით.

ლიბერტინების გაგლენა კლავდიუსზე იმდენად დიდი იყო, რომ ისინი მის პირად ცხოვრებაშიც აქტიურად ერეოდნენ. ამ მხრივ საინტერესოდ განვითარდა მოვლენები იმპერატორის მესამე ცოლთან დაკავშირებით. კლავდიუსის მეუღლე ვალერია მესალინა რომში ცნობილი აღვირა ხსნილი ყოფა-ქცევის ქალი იყო, გარს ეხვია საყვარლების მოზრდილი რაზმი. მრავალთა შორის ჰყავდა გამორჩეული ახალგაზრდა, სილიუსი. მათი ურთიერთობა იქამდე მივიდა, რომ იმპერატორის მეუღლე პარალელურად დაქორწინდა სილიუსზე. წყაროების მოწმობით, მესალინა გეგმავდა კლავდიუსის ჩამოგდებას და ტახტზე სილიუსის დასმას. თუ მოვლენები შეთქმულთა გეგმით განვითარდებოდა, ლიბერტინები, რომლებიც ქვეყნის ფაქტობრივი გამგებლები იყვნენ, გაურკვეველ სიტუაციაში აღმოჩნდებოდნენ. ამიტომ მათ უნდა ეზრუნათ იმპერატორის პრესტიჟისა და საკუთარი თავის გადასარჩენად. ლიბერტინებმა საკითხი გართულების გარეშე გადაწყვიტეს. პრეტორიანული გვარდიის პრეფექტმა ნარციუსმა ვალერია მესალინა და მისი საყვარელი სილიუსი შეიპყრო და უზნეო საქციელისათვის სიკვდილით დასაჯა. კლავდიუსმა მხოლოდ შედეგი გაიგო.

იმპერატორს შელახული ღირსება რომ დაუბრუნეს, ლიბერტინებს ახალი პრობლემა გაუჩნდათ, თუ ვისზე დაექორწინებინათ იგი. კონკურენტი მრავლად იყო, მაგრამ გაიმარჯვა ლიბერტინ პალანტის კანდიდატურამ. კლავდიუსის მეოთხე ცოლი გახდა მისი ძმის გერმანიკუსის ასული აგრიპინა უმცროსი, რომელიც მესალინასაგან ბევრით არ განსხვავდებოდა.

49 წელს 34 წლის აგრიპინა დაქორწინდა 59 წლის კლავდიუსზე.

მესალინას პოლიტიკა საერთოდ არ აინტერესებდა, აგრიპინა ამბიციური ქალი იყო. იგი მონდომებით შეუდგა კლავდიუსის თანამმართველის ადგილის დაკავებას და მოკლე ხანში საიმპერატორო კარი თავისი ჩანაფიქრის მიხედვით დააღაგა. სუსტი ნებისყოფის კლავდიუსი მორჩილად ასრულებდა მეუღლის ყველა სურვილს. 50 წელს კლავდიუსმა აგრიპინას შვილი ნერონი შვილად აიყვანა, ამავე დროს იგი დაინიშნა იმ-

პერატორის ასულზე, ოქტავიაზე. კლავდიუსის ძემ ბრიტანიკუსმა, რომელიც ნერონზე სამი წლით უმცროსი იყო, კულისებში გადაინაცვლა. ნერონს გარანტირებული ჰქონდა პრინცეპსის კვერთხი. საჭირო იყო პროცესის დაჩქარება. კლავდიუსი აგრიპინას წინააღმდეგობას ვერ უწევდა, მაგრამ მისი სახით ბარიერს მაინც გრძნობდა. ეს ბარიერიც აგრიპინამ ჩვეული მოხერხებულობით გადალახა. მან მოისყიდა იმპერატორის შზარეული, რომელმაც კლავდიუსს მოწამლული საჭმელი (სოკო) მიართვა. 54 წელს იმპერატორი გარდაიცვალა. „მგლოვიარე“ აგრიპინამ მეუღლის სახელის უკვდაუსაყოფად არაფერი დაიშურა, დიდი პატივით დაკრძალა და ღმერთად გამოაცხადა.

54 წელს 17 წლის ნერონი რომის იმპერატორი გახდა.

ლუციუს დომიციუს აგენობარბი — იმპერატორი ნერონი კლავდიუს ცეზარ ავგუსტუს გერმანიკუსი დაიბადა 37 წელს. იმავე წელს მოკლეს ტიბერიუსი და იმპერატორის ტახტი დაიკავა მისმა ბიძამ, აგრიპინას უმცროსმა ძმამ, კალიგულამ. ნერონი ორი წლისა იყო, როცა მამა გარდაიცვალა. კალიგულამ აგრიპინას შეთქმულებაში მონაწილეობა დააბრალა და გადაასახლა. მცირეწლოვანი დარჩა უდედმამოდ, კალიგულამ მეძველდრობაც ჩამოართვა, მასზე შზრუნველობა იკისრა მამიდან. აგრიპინა გადასახლებიდან კალიგულას სიკვდილის შემდეგ დაბრუნდა. აგრიპინა უმცროსი, ბოროტი და ამორალური ქალი, მარკუს ანტონიუსის შვილიშვილი იყო. მამა, გნეუს დომიციუს აგენობარბი, სვეტონიუსის დახასიათებით, უსაზიზღრეს პიროვნებას წარმოადგენდა. გადმოცემის თანახმად, როდესაც დომიციუს აგენობარბს მეგობრებმა შვილის (ნერონის) დაბადება მიულოცეს, წამოიძახა, რომ მისგან და აგრიპინასაგან არ შეიძლებოდა უბედურებისა და საშინელების გარდა რამე დაბადებულიყო (მამის წინასწარმეტყველება გამართლდა). კორნელიუს ტაციტუსთან დაცულია ასეთი ლექსი, ერთხელ აგრიპინამ წინასწარმეტყველს მიმართა შვილის ბედის გასაგებად. წინასწარმეტყველმა გააფრთხილა, მისი შვილი გამეფდება, ოღონდ საკუთარი დედის მოკლვის შემდეგ. აგრიპინას უპასუხნია: „დედ მოკლას, ოღონდ გამეფდეს“.

აგრიპინა ნერონს მკაცრად ზრდიდა. ცდილობდა, რომ მას საფუძვლიანი განათლება მიეღო. ამ მიზნით მიწვეული ჰყავდა პირველხარისხოვანი მასწავლებლები. ადრეულ ასაკში წრთვნიდნენ ანიკეტი და ბერილი (ყოველგვარი აკაცობის ჩამდენი ლიბერტინები). მომავალი იმპერატორის განსწავლაზე დიდი გავლენა მოახდინა ეგვიპტელმა ქურუმმა ხერემონმა, მაგრამ დამაგვირგვინებელი საფეხური დაკავშირებულია სახელოვანი ფილოსოფოსის, პოეტის, დრამატურგის და ორატორის ლუციუს ანეუს სენეკას სახელთან.

ნერონი ახალგაზრდობიდანვე ფართო ინტერესებით გამოირჩეოდა.

კარგად იცნობდა ისტორიას, ლიტერატურას, ხელოვნებას, ფილოსოფიას, სერიოზულ ცოდნას ამჟღავნებდა არქიტექტურაში, პოპულარიზაციას უწევდა ყოველივე ბერძნულს, სასახლე მორთული ჰქონდა ევრიპიდეს ტრაგედიების პერსონაჟებით და მითოლოგიური სცენებით. დიდი მონდომებით ეუფლებოდა მუსიკალურ ინსტრუმენტებს, და რაც მთავარია, თვლიდა, რომ იყო შეუდარებელი მსახიობი და მომღერალი. ჰქონდა შესანიშნავი მენსიერება და სწრაფად შეთვისების უნარი, წერდა ლექსებს, ტრაგედიებს. ჩამოთვლილი ღირსებებიდან გამომდინარე, იმპერიის ბოროტ სულად მიჩნეული ნერონი, განათლებული და შემოქმედი პიროვნება იყო. ამავე დროს გამოჰყოფენ თანდაყოლილ ნაკლსაც: არ გააჩნდა მოთმინებისა და თავშეკავების უნარი. ახალგაზრდობიდანვე ცდილობდა რეალობის თეატრალიზებას. ასეთი ინტელექტუალი კერძო პირად რომ დარჩენილიყო, განათლებული კაცის სახელით დაასრულებდა წუთისოფელს, მაგრამ ბედმა (თუ უბედობამ), ძალაუფლების აბსოლუტურმა პერობამ განძარცვა ადამიანურობისაგან და ჩამოაყალიბა სისხლიან და კაციჭამია ურჩხულად.

ნერონის მმართველობის დასაწყისში აგრიპინა ძალაუფლების მწვერვალზე იმყოფებოდა. თითქმის ყველა მნიშვნელოვან საკითხს ერთპიროვნულად განაგებდა. ხლართავდა ათასგვარ ინტრიგას და ცდილობდა რომიდან გაეძეებინა მისთვის არასასურველი პირები. კლაუდიუსის ადვილად ჩამოშორებამ იგი მეტისმეტად გაათამამა და უძლეველობის ილუზია შეუქმნა. სენეკა და პრეტორიანული გვარდიის პრეფექტი ეწინააღმდეგებოდნენ მის თვითნებობას, მაგრამ შედეგი იყო უმნიშვნელო, ბოროტება გზას არ თმობდა. აგრიპინა ნერონის ყოველ ნაბიჯს აკონტროლებდა, შვილზე გაუღენის შესანარჩუნებლად ყოველგვარ სისამაგლეს და უზნეობას სჩადიოდა, ვერ ურიგდებოდა სისხლით მოპოვებული პირველი ქალის სტატუსის დაკარგვას (ზნეობრივი დაცემულობის უკიდურეს გამოხატულებას წარმოადგენდა შვილთან სექსუალური კავშირის დამყარება). ნერონი დამოუკიდებელი მოქმედების გზებს ეძებდა, მისთვის მიუღებელი იყო სახელმწიფო საქმეებში დედის აქტიური ჩარევა. ასაკის მომატებასთან ერთად, ნერონი კარგავდა წონასწორობას და არაორდინალური ხდებოდა. ბოროტი აგრიპინა შვილს აფრთხილებდა, თუ გონივრულად არ მოიქცეოდა, იმპერატორის ტახტს ჰყავდა კანონიერი მემკვიდრე. დედის მუქარამ ნერონი შეაშინა, რასაც 14 წლის ბრიტანიკუსის სიკვდილი მოჰყვა. ამ ფაქტით დაიწყო ნერონის სისხლიანი და განუკითხავი ტერორი. რომის იმპერია კალიგულას ეპოქას უბრუნდებოდა.

დედასა და შვილს შორის ურთიერთობა უკიდურესად იძაბებოდა. ნერონის გარემოცვას კარგად ესმოდა, რაოდენ დაუნდობელი და შურისმაძიებელი იყო აგრიპინა. ამიტომ ფარული თუ პირდაპირი დაპირისპირება უნდა დამთავრებულიყო. კორნელიუს ტაციტუსის სიტყვებით, აგრიპინას

განაჩენი გამოუტანეს. საწამლავე თავიდანვე გამორიცხეს, რადგან მსახურთა მოსყიდვა რისკთან იყო დაკავშირებული. ამავე დროს ცნობილი იყო ისიც, რომ აგრიპინა სისტემატურად ღებულობდა შხამს იმუნიტეტის გამოსამუშავებლად. მკვლელის მიგზავნაც არ იყო საიმედო. ჩავარდნის შემთხვევაში მოხდებოდა განზრახვის გახმაურება. ბოლოს აგრიპინას მოკვდინების ორიგინალური გეგმა წარმოადგინა დახელოვნებულმა მკვლელმა ანიკეტმა. გეგმის თანახმად, უნდა მოეწყოთ გემი ისე, რომ ზღვაში გასლვისთანავე დაშლილიყო და ჩაძირულიყო. ნერონი გაითამაშებდა მოსიყვარულე შვილის როლს. უბედურება დაბრალდებოდა ზღვის ტალღებს. სპეციალურად გამზადებული გემი მართლაც ჩაიძირა, მაგრამ ყველასათვის მოულოდნელად აგრიპინამ ცურვით მიაღწია ნაპირს და გადარჩა. შეიქმნა კრიტიკული სიტუაცია. ნერონი და მისი თანამზრახველები საგონებელში ჩავარდნენ. სენეკამ მიმართა პრეტორიანული გვარდიის პრეფექს ბურს, გაეცა ბრძანება, რომ მოეკლათ აგრიპინა. ბურმა ბრძანების გაცემაზე უარი განაცხადა. მან წამოაყენა წინადადება, რომ დანაპირები ანიკეტს შეესრულებინა. ანიკეტიც ამას ელოდა. იგი შეიარაღებული რაზმით შეიჭრა აგრიპინას ვილაში და მისი ბინადარი მახვილით მოკლა. ნერონის გუნდმა ჩადენილი დანაშაული შესაფერისი სიყალბით გაამართლა. სასწრაფოდ შეადგინეს დოკუმენტი, რომელშიც ხაზგასმული იყო, თითქოს აგრიპინამ მოინდომა გადატრიალების მოწყობა, მაგრამ დამარცხდა და სიცოცხლე თვითმკვლელობით დაამთავრა. კორნელიუს ტაციტუსის თანახმად, სიყალბის ავტორი იყო ლუციუს ანეუს სენეკა.

59 წელს რომის უარყოფით ქალთა შორისაც გამორჩეულ ფიგურას სიცოცხლე წაართვა მისივე შხამით გამოზრდილმა ურჩხულმა. დიდი ბოროტების მატარებელი იყო აგრიპინა, მაგრამ მისი არსებობა გარკვეულ წონასწორობას იცავდა. 59 წლიდან ნერონი ყოველგვარი კონტროლიდან გავიდა და მყარად დაიმკვიდრა ადამიანთა მოდგმის შეუზღუდავი მტარვალის სახელი.

განათლებული, არტისტული ბუნების, კარგი გარეგნობის ნერონისაგან თანდათან გამოიკვეთა მხეცი, რომელსაც სიამოვნებას გვრიდა ადამიანების წამება. ძალაუფლებით ტკბობამ განაპირობა მისი გაორება. გარეგნულად გამბედავი, შინაგანად მშიშარა იყო. ყოველ ნაბიჯზე შეთქმულება ელანდებოდა. შიში ზრდიდა დაუნდობლობას. შეუბრალებლობის გამოსაწრთობად უყვარდა ღამით ქუჩებში ხეტიალი. დადიოდა გადაცმული, პარიკით. ცემდა გამვლელებს. უწმაწური სიტყვებით მიმართავდა ყველა შემხვედრს, მნიშვნელობა არ ჰქონდა, ქალი იყო თუ კაცი. აწყობდა სკანდალურ სცენებს, იწვევდა არეულობებს. მისი სახით რომის ქუჩებში დადიოდა დაუნდობლობითა და ბოროტებით შეპყრობილი მანიაკი. არაადამიანური სისასტიკე გამოავლინა იულიუს-კლავდიუსების ნათესავთა მიმართ. მის რისხვას არა

მარტო ახლო, არამედ შორეული ნათესავებიც შეეწირნენ.

შეუზღუდავმა ძალაუფლებამ ნერონი ზეადამინად აქცია, რომელსაც გამოაცალა ყოველივე ადამიანური და დაუტოვა მხოლოდ ცხოველური ინსტიქტები. ძალაუფლებამ დაუმახინჯა ფსიქიკა და სიჭაბუკეში გარკვეულწილად სიმპათიური ახალგაზრდა გადააქცია სულიერად დაავადებულ და ბოროტების მთესველ არსებად. რომში საპატიო ადგილი დაიკავეს მლიქვნელებმა და დამსმენებმა. ვრცელი იყო სიკვდილით დასასჯელთა სია. ნერონის მრუდე სამართალს ბევრი უდანაშაულო, ღირსეული პიროვნება შეეწირა. არასასურველ პირთა გადასახლება და იქ გაურკვეველ ვითარებაში დაღუპვა ჩვეულებრივი მოვლენა გახდა. მსტოვართა თარეშმა რომში ცხოვრება ნამდვილ ჯოჯოხეთს დაამსგავსა.

ნერონს საქვეყნო საქმეები არ აინტერესებდა, რომი თვითღინებით მიემართებოდა. სახელმწიფოს მთავარ პოლიტიკას წარმოადგენდა ერთი კაცის ზღვარგადასული სურვილების დაკმაყოფილება, ეს პოლიტიკა კი, საკმაოდ შორს იდგა გონიერი ადამიანის სურვილებისაგან. როგორც ზეადამიანი, თავს აყენებდა სახელმწიფოზე, კანონებზე, ტრადიციებზე მაღლა.

სახელმწიფო პრობლემებისაგან შორს მდგომი ნერონი, თავის ძირითად მოწოდებად სასცენო არენას თვლიდა, მიაჩნდა, რომ ამ სფეროში იგი შეუდარებელი იყო. იმპერატორი არტისტი, მომღერალი, კითარისტი, ენერგიას არ ზოგავდა მსმენელების გასაოცებლად. უდიდეს სიამოვნებას ანიჭებდა აღფრთოვანებულ მაყურებელთა ტაში. ამ მიზნით, ტაშის დაკვრაში კარგად გავარჯიშებული ერთი ლეგიონი (ხუთი ათასი) მუდმივად თან დაჰყვებოდა და მის ნებისმიერ გამოსვლას ხანგრძლივი ოვაციებით აჯილდოვებდა. ნერონი მოხიბლული იყო ბერძენი კითარისტისა და მომღერლის ტერპსის ხელოვნებით. მისი ხელმძღვანელობით საკმაოდ მაღალი დონის სკოლა გაიარა და ისე დაამუშავა ხმა, ტოლს არ უდებდა პროფესიონალ მომღერლებს.

ნერონი არ ითვალისწინებდა იმ რეალობას, რომ რომში სიმღერა და ბერძნული თეატრალური წარმოდგენები პოპულარობით არ სარგებლობდა. რომაელები იმპერატორის სასცენო გატაცებებს ნაძალადევი ოვაციებით ზვდებოდნენ. ნერონი, არტისტი და მომღერალი, ფრთებს ბერძნების გარემოცვაში შლიდა. მისი აზრით, ისინი იყვნენ ჭეშმარიტი ხელოვნების დამფასებლები. ამის გამო რომზე უფრო უყვარდა ელინური ქალაქი ნეაპოლი.

სიმღერასა და ტრაგიკული როლების გარდა დიდი იყო ნერონის პოეტური ამბიციებიც. წერდა ლექსებს, სიმღერების ტექსტებსაც თვითონვე თხზავდა. დაუწერია პოემა ტროას ომის შესახებ (პოემა სატირიკოსი პოეტის იუვენალის დაცინვას იწვევდა). ტაციტუსს თუ ვენდობით, ნერონი, როგორც პოეტი, უფრო გრაფომანს ჰგავდა. მისი გადმოცემით ნერონს შემოკრებილი ჰყავდა უცნობ მელექსეთა გუნდი, რომლებიც მასთან ერ-

თად თხზავდნენ, ან შეჰქონდათ შესწორებები დაწერილში. ეს კარგად ჩანს შინაარსიდან, თხზულებებში არ არის არც აღტაცება, არც შთაგონება, არც პოეტურობა. ნერონის ლიტერატურულ გატაცებებზე საწინააღმდეგო მოსაზრებისაა სვეტონიუსი. მისი სიტყვებით, ნერონი ლექსებს წერდა არა გართობის მიზნით, არამედ ეს იყო მისი მოთხოვნილება.

ნერონის ცხოვრებაში თეატრის შემდეგ ადგილი ეკავათ ქალებს. პირველი მეუღლე იმპერატორ კლავდიუსის ასული ოქტავია, როგორც ქალი, ნერონს საერთოდ არ იზიდავდა. იმავე პერიოდში იგი გაიტაცა მცირეაზიელმა ლიბერტინმა აკტემ. ნერონის ურთიერთობა აკტესთან, აგრიპინას დიდ უკმაყოფილებას იწვევდა. 58 წლიდან მისი ტრფობის საგანი გახდა პოპეია საბინა, რომელმაც აიძულა კავშირი გაეწყვიტა წარსულთან (იგულისხმება, როგორც აკტე, ისე აგრიპინა). პოპეია საბინა იყო ლამაზი, გარყვნილი, სასტიკი, ორპირი. კორნელიუს ტაციტუსი წერს, „პოპეიას ჰქონდა ყველაფერი, სუფთა სულის გარდა“. ვიდრე ნერონს შეხვდებოდა, პოპეიას ორი ქმარი ჰყავდა. მისი მეორე ქმარი იყო ნერონის მეგობარი და მისი თავაშვებული ცხოვრების მონაწილე მარკუს ოტონი, რომელსაც, პლუტარქეს სიტყვებით, ნერონზე სუფთად არ უცხოვრია (მოგვიანებით, 69 წლის იანვარ-აპრილში მარკუს ოტონი იმპერატორიც იყო). ნერონმა გაცნობისთანავე პოპეია ცოლად შეირთო, ხოლო მისი მეუღლე სამუშაოდ ესპანეთში გაამწესა. პოპეია საბინა ბუნებით ზუსტად ნერონის შესაფერისი იყო. მან დიდი გავლენა მოიპოვა იმპერატორზე. მითითებულია, რომ იგი იყო აგრიპინას მკვლელობის ერთ-ერთი ინიციატორი. პოპეიას მოთხოვნით, ნერონმა სიკვდილი გადაუწყვიტა ოქტავიას, რომელიც ხალხში დიდი პოპულარობით სარგებლობდა. ჩადენილი ბოროტებანი არც პოპეიას შერჩა. 65 წელს სიბრაზით გონებადაკარგულმა ნერონმა იგი ცემით მოკლა. იმავე წელს იმპერატორმა ცოლად შეირთო სტატილია მესალინა. დასახელებულთა გარდა ნერონს გარს ეხვია ამორალურ ქალთა საკმაოდ მოზრდილი გუნდი, მაგრამ მისი გადაგვარებული ბუნება ვლინდებოდა კაცებთან ურთიერთობაშიც. წყაროებს დაცული აქვთ მისი რამდენიმე მიჯნურის სახელი (დორიფორი, პითაგორი). განსაკუთრებით გამოჰყოფენ სპორს. სიბილას კულტის მსახური სპორი კასტრირებული იყო, იგი განუყრელად თან ახლდა იმპერატორს. სპორი ნერონის გვერდით იყო სიცოცხლის უკანასკნელ წუთებშიც.

ნერონს შეთქმულების შიში მოსვენებას არ აძლევდა. პრეტორიანული გვარდია თავის სიმაღლეზე იდგა და იმპერატორის ბოროტ ქმედებებს საიმედოდ დარაჯობდა. 62 წელს გარდაიცვალა აფრანიუს ბური. ნერონმა მის ადგილზე დანიშნა სოფონიუს ტიგელინი, ბნელი წარმომავლობის პიროვნება. ტიგელინის შესახებ ტაციტუსი წერს, ახალგაზრდობა მან გაატარა სიბინძურეში, ხოლო მოხუცებულობა უსირცხვილობაში. არ

არსებობდა ბოროტება, ტიგელინს რომ არ ჩაედინა. მან იმპერატორის მოწონება დაიმსახურა ოქტავიას სამარცხვინო პროცესის დროს, როდესაც წესიერ ქალს მრუშობა დასწამა და სასამართლოში ცრუ მოწმეებიც მიიყვანა. შეთქმულების მანიით შეპყრობილი ნერონი მხოლოდ პრეტორიანული გვარდიის პრეფექტს ენდობოდა. ტიგელინიც ნდობას ღიძი ერთგულებით პასუხობდა, რომში პოლიციური რეჟიმი დაამყარა. ასპარეზი გაუფართოვა დამსმენებს, ადგენდა დასასჯელ მოქალაქეთა სიებს. სიფრთხილე იქამდე მივიდა, რომ თეატრში ნერონის გამოსვლისას მაყურებელთა გამომეტყველებასაც კი აკვირდებოდნენ და ვინც საეჭვოდ მოეჩვენებოდათ, აპატიმრებდნენ.

ნერონის დატრიალებულ სიკვდილის კალოთა შორის უნდა გამოიყოს ხანძარი რომში და მასთან დაკავშირებული არაადამიანური სისასტიკე. 64 წლის 18-19 ივლისის ღამეს „მარადიულ ქალაქში“ გაჩნდა ხანძარი, რომელიც ცხრა დღე გაგრძელდა. იმდროინდელი რომი ძირითადად ხის შენობებისაგან შედგებოდა, ამიტომ ცეცხლი სწრაფად გავრცელდა და ქალაქის ღიძი ნაწილი ფერფლად აქცია. ნერონი რომში არ იმყოფებოდა და როცა გაიგო მომხდარი უბედურება, მაშინვე დაბრუნდა და სამაშველო საქმიანობაში ჩაერთო. წყაროების გადმოცემით, იმპერატორმა მნიშვნელოვანი დახმარება გაუწია დაზარალებულებს. ამის მიუხედავად, ქალაქში საკმაოდ სერიოზულად საუბრობდნენ იმის შესახებ, რომ ხანძარი მისი მითითებით გააჩინეს, რადგან ნერონს არ მოსწონდა რომი და სურდა მის ნაცვლად ახალი ქალაქის აგება, რომელსაც დაერქმეოდა ნერონოპოლისი. ხანძრის ხელოვნურად გაჩენამ ისეთი რეზონანსი შეიძინა, რომ ნერონი იძულებული გახდა, მასზე სერიოზული რეაგირება მოეხდინა, რომ თავისი უდანაშაულობა დაემტკიცებინა, აღმოეჩინა დამნაშავეები და დაესაჯა. დამნაშავეთა გამოვლენა გაფანტავდა ხალხში გავრცელებულ ხმებს. ნერონსა და მის მსტორებს ადამიანთა ნებისმიერი ჯგუფის დადანაშაულება შეეძლოთ, მაგრამ არჩევანი შეაჩერეს რომში მცხოვრებ ყველაზე დაუცველ კატეგორიაზე. ასეთ დაუცველ კატეგორიად იმპერატორმა მიიჩნია პირველი ქრისტიანები. ნერონის თანამედროვე ისტორიკოსი კორნელიუს ტაციტუსი (დაიბადა 55 წელს) წერს, „ნერონმა, რომ გაეფანტა ხმები, მოძებნა დამნაშავენი და სიკვდილით დასჯა გადაუწყვიტა, რომლებიც თავიანთი სისამაგლით საყოველთაო სიძულვილს იწვევდნენ და ბრბო მათ ქრისტიანებს უწოდებდა. ქრისტე, რომლის სახელისაგან წარმოდგება ეს სახელწოდება, სიკვდილით დასაჯა ტიბერიუსის დროს პონტიუს პილატემ. დროებით ჩამცხრალმა ამ ბოროტმა ცრურწმენამ გამოაღწია... რომშიც... სადაც ყოველი მხრიდან მოედინება ყოველგვარი საზიზღრობა... და აქ პოულობს მიმდევრებს. ამრიგად თავდაპირველად შეიპყრეს ისინი, ვინც ღიად აღიარებდა ამ სექტის წევრობას, ხოლო შემდეგ მათი ჩვენებით... მხილებულნი

არა იმდენად ცეცხლის წაკიდებაში, რამდენადაც სიძულვილში ადამიანთა მოღვმისადმი დაადანაშაულეს. მათ დასჯას თან ახლდა აბუჩად აგდება, ვინაიდან მოსავდნენ ველურ ცხოველთა ტყაუში, რათა ისინი სასტიკად დაეგლიჯათ ძაღლებს, აკრავდნენ ჯვრებზე, ან განწირულებს ღამის სიბნელის განათებისათვის ცეცხლში წვავენ, ამ სანახაობისათვის ნერონმა თავისი ბაღები გადასცა. თუმცა ქრისტიანები დამნაშავენი იყვნენ და ისინი იმსახურებდნენ უმკაცრეს სასჯელს, ეს სისასტიკე აღძრავდა სიბრალულს მათ მიმართ, ვინაიდან ჩანდა, რომ მათ ანადგურებდნენ არა საზოგადოებრივი სარგებლობის ნიშნით“ (კორნელიუს ტაციტუსი, ანალები, XV, 44).

ანტიკურ მწერლობაში ამაზე ტრაგიკულად აღწერილი ეპიზოდი არ არსებობს (არც სხვა ეპოქებშია მსგავსი ხოცვა-ჟლეტა დაფიქსირებული). ეს არის მხეცადქცეული ადამიანის სიძულვილის ამონთხევა. ღამის სიბნელის განათება ცეცხლმოკიდებული ადამიანებით, არც ერთ ბოროტ სულს, ნერონამდე აზრად არ მოსვლია. ტაციტუსის ცნობების სანდოობა ეჭვს არ იწვევს, რადგან იგი წერდა არა შორეულ წარსულზე, არამედ მის თანამედროვე ამბებზე. პირველი ქრისტიანების დახასიათებაში ტაციტუსი გამოკვეთილად ტენდენციურია, საზრდოობს იმ უარყოფითი ეპითეტებით, რაც გავრცელებული იყო ანტიქრისტიანულ ლიტერატურაში. არსებობს ვარაუდი, თითქოს „ანალებში“ აღწერილი ფაქტები პირველი ქრისტიანების დევნისა და განადგურების შესახებ არის გვიანი პერიოდის ჩანამატი და სინამდვილეს არ შეესაბამება. თუ ამგვარ ვარაუდს დავეუშვებთ, მაშინ ქრისტიანი მწერალი უნდა გამოირიცხოს, რადგან ქრისტიანი მწერალი თავისი რწმენის ადამიანებს ტაციტუსის ლექსიკონით არ მოიხსენიებდა.

ნერონი იყო პირველი ქრისტიანების პირველი დიდი მტერი, რომელმაც რომი მოწამეთა სისხლით მორწყულ ქალაქად აქცია (ტრადიციით, მოციქულები პეტრე და პავლე, რომში ნერონის დროს აწამეს).

გადამწვარი რომის ადგილას დაიწყო ახალი მშენებლობანი. ნერონისადმი კრიტიკული დამოკიდებულების მიუხედავად, ანტიკური ავტორები იმპერატორის ხუროთმოძღვრულ ჩანაფიქრს აღტაცებით მოიხსენიებენ. ეპოქის მოთხოვნების შესაბამისად დაგეგმარებული ქუჩები და შენობები, სრულიად განსხვავებულ იერს აძლევდნენ მსოფლიოს დედაქალაქს. ახალი განაშენიანების მთავარი ნაგებობა უნდა გამხდარიყო იმპერატორის სასახლე (რომლის არქიტექტორიც ნერონი იყო). გარეგნულ სილამაზესთან ერთად, საერთო მოწონებას იმსახურებდა სასახლის ინტერიერი, მორთული ბერძნული ქანდაკებებით და კედლის მხატვრობით. ნერონის ბრძანებით, სასახლის შესამკობად მრავალი ძველი გადაიტანეს საბერძნეთიდან და მცირე აზიიდან (მოდწეულია სასახლის ნანგრევები). ნერონის არქიტექტურულ ინტერესებს შეეწირა რომის ძველი უბნები, რათა მათ ნანგრევებზე

მისი ოცნების ქალაქი აგებულებას, მაგრამ ამ მიზნის განხორციელებას მსხვერპლად შეეწირა უამრავი უდანაშაულო ადამიანის სიცოცხლე. საყურადღებოა ის ფაქტი, რომ I საუკუნეში განსხვავებული რწმენის ადამიანები არ იღვენებოდნენ. ნერონის დროს რომში მრავლად ცხოვრობდნენ იუდაიზმის მიმდევრები (თვით იმპერატორის მეუღლე პოპეია საბინა იუდეველი იყო), მაგრამ შევიწროებას არ განიცდიდნენ. ახლად წარმოქმნილი ქრისტიანობის მიმართ გამოვლენილ სისასტიკეში სხვა მიზეზებია საძიებელი.

განდიდების მანიით შეპყრობილი ნერონის აპოგეას წარმოადგენდა ერთწლიანი ტურნე საბერძნეთში, რომელსაც უნდა დაემტკიცებინა, რომ ნერონი იყო უდიდესი მსახიობი, მომღერალი და სპორტსმენი. ხანგრძლივი მოგზაურობა (66-67 წლებში) დაიწყო მრავალრიცხოვანი ამაღლის თანხლებით (ცალკე უნდა აღინიშნოს ხუთი ათასი ტაშის დამკვერელი).

საუკუნეთა განმავლობაში დაკანონებული საერთო ელინური თამაშები ერთმანეთს არ ემთხვეოდა. ნერონის საპატრივცემულოდ მოხდა მათი გადაადგილება და დროის მოკლე მონაკვეთში ჩატარება, რომ იმპერატორს საშუალება მისცემოდა ყველა სახეობაში მიეღო მონაწილეობა. საერთო ელინური თამაშები — ოლიმპიური, პითიური, ისთმური, ნემეური და დიონისიები, თანმიმდევრობით დანიშნეს, ოლიმპიადების პროგრამაში ნერონის სურვილის დასაკმაყოფილებლად დაუშვეს მუსიკალური შეჯიბრიც. იმპერატორმა მონაწილეობა მიიღო ყველა სპორტულ შეჯიბრში და გამარჯვებაც მას მიაკუთვნეს. მოხდა კურიოზიც. ოლიმპიაში ასპარეზობისას ეტლიდან გადმოვარდა და შეჯიბრი ვერ გააგრძელა. ამის მიუხედავად გამარჯვება მაინც მას მიაკუთვნეს, რის სანაცვლოდაც მსაჯებმა საჩუქრად მიიღეს ერთი მილიონი სესტერციუმი.

ტურნემ დაადასტურა, რომ ნერონი იყო პირველი სპორტსმენი, მაგრამ მის მთავარ სიამაყეს მუსიკალურ და თეატრალურ კონკურსებში მოპოვებული ტაში წარმოადგენდა. ბერძენთა ოფიციალური იგი საბოლოოდ დაარწმუნა, რომ იყო შეუდარებელი არტისტი, მომღერალი და კითარისტი.

საერთო ელინური დღესასწაულების გარდა ნერონი გამოდიოდა ცალკეული ქალაქების ნაკლებ მნიშვნელოვან ზეიმებშიც. სადაც კი ფეხი დადგა, ყველა გვირგვინი მას მიაკუთვნეს, რამაც განაპირობა ჯილდოთა რაოდენობის გაზრდა (წყაროებში დასახელებულია ათასრვაასზე მეტი გვირგვინი).

საბერძნეთში ნერონი შეუდგა კორინთოს ყელზე არხის გაჭრას, რათა პელოპონესის ნახევარკუნძული კუნძულად ექცია და ქწოდებინა მისთვის ნერონონესოს — ნერონის კუნძული. სამუშაოები საზეიმო ვითარებაში დაიწყო, მაგრამ მისი გარდაცვალების შემდეგ არხის გაყვანა შეწყდა.

მოგზაურობამ აამაღლა ნერონის ელინოფილობა. მის ამაღლებულ განწყობაზე მომწესხველად მოქმედებდა საზეიმო შეხვედრები. მასპინძელთა

გამოვლენილი ყურადღება შესაფერისად დაფასდა. ნერონმა გადასახადები-საგან საბერძნეთის გათავისუფლება ოფიციალურად გამოაცხადა.

იმპერატორმა ტრიუმფით შემოიარა საბერძნეთი. მან მიიღო, რასაც ელოდა. ელინებმა მისი არტისტული ტალანტი აღიარეს და იგი, თითქოს დიდი ომი მოეგოს, გამარჯვებული დაბრუნდა იტალიაში.

ნერონის სადამსჯელო სისტემა, საბერძნეთში თავბრუდამხვევი ზეიმის დროსაც ჩვეული სისასტიკით გრძელდებოდა. ბევრი თვალსაჩინო პიროვნება იმპერატორის მუხებთან მიახლოებისა და გამიჯნურების დროს გამოესალმა წუთისოფელს. ელადაში ჰპოვა განსასვენებელი სახელოვანმა სარდალმა დომიციუს კორბულონმა. ლეგიონების საყვარელ მხედართმთავარში ნერონი საშიშ კონკურენტს ხედავდა და ეს გახდა მისი დასჯის მიზეზი. კორბულონის დაღუპვა დიდი დანაკლისი იყო რომაული სახელმწიფოსათვის.

ტაში და ოვაციები აზანზარებდა რომს. პარალელურად უწყვეტ ნაკადად იღვრებოდა სისხლი. იმპერატორის ხელისუფლება მხოლოდ ძალას ემყარებოდა. ნერონის შიში არ იყო საფუძველს მოკლებული. რომელმა არისტოკრატებმა რამდენჯერმე სცადეს ბოროტ სულად გადაქცეული ნერონის დამხობა. 65 წელს შეთქმულთა დიდმა ჯგუფმა შეადგინა გეგმა, რომლის თანახმადაც, ამფითეატრში ნერონიების (ნერონს დაწესებული ჰქონდა თავისი სახელობის თამაშები) დროს მოეკლათ ნერონი და იმპერატორად დაესვათ სხვა პიროვნება. შეთქმულება მარცხით დამთავრდა. იმპერატორის სასამართლომ ბევრ მაღალი თანამდებობის პირს გამოუტანა სასიკვდილო განაჩენი. ბრალი დასდეს სენეკასაც, იგი აიძულეს, სიცოცხლეს თვითმკვლელობით დაემთავრებინა. შეთქმულებას ადგილი ჰქონდა 66 წელსაც.

რომის იმპერიის საგარეო და საშინაო პოლიტიკა სერიოზულ კრიზისს განიცდიდა. ბურისა და სენეკას ასპარეზიდან წასვლის შემდეგ იმპერატორის გარემოცვაში ადგილები გადაინაწილეს მედროვე, მლიქვნელმა ლიბერტინებმა, რომლებიც კარგად ასრულებდნენ სადამსჯელო ოპერაციებს, მაგრამ სრულიად უუნარონი აღმოჩნდნენ დიდი სახელმწიფო პოლიტიკის წარმართვაში. სისხლიანმა დესპოტიამ რომი მოაზროვნე ადამიანებისაგან გაწმინდა და არენა გაუთავისუფლა იაფფასიან მედროვეებს, რომელთა ნიჭი მიმართული იყო ბოროტებისაკენ. ნერონის ეპოქის შეზღუდული აზროვნებით, იმპერიის ძლიერების საფუძველი იყო შიში და ქვეშევრდომთა მონური მორჩილება. სახელმწიფო პოლიტიკის გონივრულად წარმართველი არ ჩანდა. იმპერატორი ორიენტირებული იყო ტაშსა და ოვაციებზე. ინტრიგებში გამოწრთობილი ლიბერტინები შესანიშნავად გრძნობდნენ ნერონის სუსტ მხარეს და ცდილობდნენ მის გადაფარვას ფანტასტიკური ზღაპრებით. მათ წრეში გავრცელდა აზრი იმის შესახებ, რომ

ლეგენდარული ალექსანდრე მაკედონელის სახით რომაელებს ჰყავდათ რეალური ნერონი, რომელსაც შესწევდა ძალა ჩაედინა უფრო დიდი გმირობა. გონიერი იმპერატორის შემთხვევაში, რომს შეეძლო ალექსანდრე დიდის ლაშქრობის გამეორება, ჰყავდა უზარმაზარი არმია და გამოცდილი და ღირსეული სარდლები (საკმარისია დავასახელოთ დომიციუს კორბულონი და ფლავიუს ვესპასიანე). გეგმა არ იყო მოწყვეტილი რეალობას, მაგრამ სახელმწიფოს სათავეში ედგა პიროვნება, რომლისთვისაც ცხოვრების მთავარ იდეას ამფითეატრის ბატალიები შეადგენდა. მითები იქმნებოდა არა სერიოზული განსჯისათვის, არამედ ნერონის საამებლად.

ნერონის გარემოცვა იმპერიის შერყეული ავტორიტეტის აღდგენას ძლევაძმოსილ ომში ხედავდა. გამოკვეთილი იყო ორი მიმართულება: აღმოსავლეთი და დასავლეთი.

ნერონის ზეიმების პარალელურად რომს თავდაცვითი ბრძოლების წარმოება უხდებოდა. გართულდა სიტუაცია აღმოსავლეთში. პართიამ განაახლა საომარი მოქმედება სომხეთში. რომის ლეგიონები წარმატებით ებრძოდნენ პართებს (კორბულონის სარდლობით), მაგრამ ხელისუფლების მხრიდან სრული უყურადღებობის გამო იძულებული გახდნენ, უკან დაეხიათ. 63 წელს რომმა აღიარა სომხეთში პართიის მეფის ვოლოგეზის ძმის, ტირიდატის გამეფება. ფაქტი ოფიციალურად გაფორმდა 66 წელს, რომში ტირიდატის ვიზიტის დროს.

როდესაც ნერონი ელინების წინაშე პოზიირობდა, იუდეაში დაიწყო დიდი ანტირომაული აჯანყება (66-73 წლები). იმპერატორის ერთადერთი სწორი მოქმედება იყო მთავარსარდლად ტიტუს ფლავიუს ვესპასიანეს (69-79 წლებში რომის იმპერატორი) დანიშვნა. ებრაელებმა საოცარი თავგანწირვა და ბრძოლისუნარიანობა გამოავლინეს, მაგრამ დამარცხდნენ. იერუსალიმი, სისხლისაგან დაცლილი და ნანგრევებად ქცეული, დანებდა ვესპასიანეს ძეს ტიტუსს (იუდეის გმირული ომი აღწერილი აქვს მის მონაწილეს, რომაელთა მხარეზე გადასულ იოსებ ბენ მათაფიას, რომელიც ანტიკურ მწერლობაში იოსებ ფლავიუსის სახელითაა ცნობილი).

რომში გრძელდებოდა რეპრესიები, სასამართლო პროცესები, კონფისკაციები. საღმა აზრმა საერთოდ დატოვა საიმპერატორო კარი. ნერონი აგრძელებდა თავის უწესო ცხოვრებას. გრძნობდნენ კატასტროფის მოახლოებას, მაგრამ მხსნელი არ ჩანდა, პროვინციებში იზრდებოდა მღელვარების ტალღა. უკმაყოფილო ლეგიონები აჯანყების ზღვარზე იდგნენ. საერთო რომაულ განწყობას ბიძგი მისცა გალიის იმპერატორმა გაიუს იულიუს ვინდექსმა. 68 წლის იანვარში ვინდექსმა იარაღი აღმართა არსებული რეჟიმის წინააღმდეგ და გამოაქვეყნა მოწოდებების ვრცელი ჩამონათვალი. მრავალ მოთხოვნათა შორის ხაზგასმული იყო ნერონის სიგიჟენი და არა სახელმწიფოებრივი გადაწყვეტილებანი.

ვინდექსის აჯანყებას ნერონი მშვიდად შეხვდა. მისი რეაქცია იმით გამოიხატა, რომ სენატს უბრძანა გადაეყენებინა თანამდებობიდან აჯანყებული პროპრეტორი. მისი გულისწყრომა გამოიწვია ვინდექსის არაკორექტულობამ, რომელიც მას მოიხსენიებდა არა ნერონის, არამედ ღომიციუს აგენობარბის სახელით. განსაკუთრებით აღაშფოთა მოწოდების იმ ადგილმა, სადაც ვინდექსი ნერონს კითარის ცუდ დამკვრელს უწოდებდა.

ვინდექსის წინააღმდეგ გაერთიანდნენ ევროპული პროვინციების პროკონსულები და პროპრეტორები. გაერთიანებულ ძალებს სათავეში ჩაუდგა გერმანიის გამგებელი ვერგინიუს რუფუსი. გაიმართა ბრძოლა, რომელშიც ვინდექსი დამარცხდა (გადმოცემით, დამარცხებულმა ვინდექსმა თავი მოიკლა). რომის საიმპერატორო ხელისუფლება იმდენად იყო მოშლილი, რომ მის დამორჩილებას აზრი არ ჰქონდა. ამიტომ დასავლეთის გამგებლებმა წინადადებით მიმართეს ვერგინიუსს, გაეგრძელებინა ბრძოლა და ხელში აეღო იმპერიის მმართველობა. რუფუსმა წინადადებაზე უარი განაცხადა თავისი წარმომავლობის გამო (არ ეკუთვნოდა ძველ არისტოკრატიულ გვარს). მაშინ ევროპის გამგებლებმა არჩევანი შეაჩერეს მახლობელი ესპანეთის პროკონსულ სულპიციუს გალბაზე. 73 წლის გალბამ წინადადება მიიღო და ევროპის გამგებელთა ერთსულოვანი მხარდაჭერით დაიძრა რომის მიმართულებით (სულპიციუს გალბა რამდენიმე თვე, 68 წლის ივნისიდან 69 წლის იანვრამდე, ითვლებოდა იმერატორად).

ნერონმა კრიტიკულ სიტუაციაში ვერ განსაზღვრა, რა იყო მთავარი და რა მეორეხარისხიანი. გადმოცემის თანახმად, ნერონმა, როცა გალბას აჯანყებულთა მხარეზე გადასვლა გაიგო, გული წაუვიდა, მაგრამ გამოკეთებისთანავე თეატრს მიაშურა. თეატრში მისულმა დაინახა, რომ მაყურებლები რომელიღაც მსახიობს ტაშით აჯილდოებდნენ. ნერონი განაწყენდა და უსინდისო საქციელისთვის მსახიობს უსაყვედურა, რომელმაც თითქოს იმით ისარგებლა, რომ იმპერატორი დაკავებული იყო. ამ თითქოს უბრალო ეპიზოდის გათვალისწინებით ნათელი ხდება, რომ ნერონი დიდი პოლიტიკისათვის არ იყო დაბადებული. ნაცვლად იმისა, რომ მოახლოებულ საშიშროებაზე ეფიქრა, ფიქრობდა თეატრზე და უცნობი მსახიობის ტაშით დაჯილდოება შემურდა.

ვინდექსის აჯანყების დროს ნერონი ნეაპოლში იმყოფებოდა. რომში მოგვიანებით დაბრუნდა, მაგრამ მდგომარეობის მოწესრიგების თვალსაზრისით გონივრული ნაბიჯი არ გადაუდგამს. ყოველი მხრიდან საგანგებო ხმები მოდიოდა. მკვლელობისა და უზნეობის დიდოსტატ იმპერატორს არმია არ იცნობდა. ამიტომ ლეგიონები უყოყმანოდ გადადიოდნენ აჯანყებულთა მხარეზე. ერთადერთ იმედად რჩებოდა პროტორიანული გვარდია, მაგრამ ნებისმიერი ლეგიონის წინააღმდეგ მის გამოყვანას აზრი არ ჰქონდა.

68 წლის ივნისის დასაწყისში რომში მდგომი არმიის ნაწილები აჯანყე-

ბას შეუერთდნენ. პრეტორიანელებმა უარი თქვეს იმპერატორის დაცვაზე. პრეფექტმა ნიმფიდიუს საბინმა ნერონი დაარწმუნა, რომ უსაფრთხოებისათვის უმჯობესი იყო რომის დატოვება.

ნერონი განსჯის უნართ არასდროს გამოირჩეოდა, მაგრამ მოახლოებულმა საფრთხემ სულ დაუბნელა გონება. დიდხანს არ უფიქრია, რა გზას დადგომოდა. მისი აზრით, ყველაზე ერთგული პროვინცია იყო ეგვიპტე და გადაწყვიტა იქ შეეფარებინა თავი. ბრძანება მიეცათ სანდო პირებს, შეკრებილიყვნენ ოსტიაში, საიდანაც გზას ალექსანდრიაში მიმით გააგრძელებდნენ.

ნერონმა დატოვა სასახლე და გაეშურა დათქმული ადგილისაკენ, თან მცირე ამაღლა ახლდა. მგზავრებს დააღამდათ და ღამის გასთვად შეჩერდნენ. დილით აღმოჩნდა, რომ პრეტორიანელებსა და სხვა მხლებლებს მიეტოვებინა, მხოლოდ ოთხი მსახური და სპორი დარჩენილიყო. უიმედოდ მდგომარეობაში ჩავარდნილებს ლიბერტინმა ფაონმა შესთავაზა, მის მამულში დამალულიყვნენ. ნერონი შეინიღბა, რომ ვინმეს არ ეცნო. ცხენებით მგზავრობაც სახიფათო იყო და ფეხით გააგრძელეს გზა. ამ დროს მათთვის ცნობილი გახდა სენატის დადგენილება, რომელიც ნერონს სამშობლოს მტრად და ძებნილად აცხადებდა. გრძნობდნენ, რომ მღვერები კვალს ადგნენ და ყოველ წუთს შესაძლებელი იყო ალყაში მოქცევა. ნერონს ხიბლაგდა ტრაგიკული როლების შესრულება და განგებაამაც შესაფერისი ბედი არგუნა. უკანასკნელი როლიც შესანიშნავად შეასრულა. როდესაც დაინახა, რომ მღვერები უახლოვდებოდნენ, იმპერიის მრისხანე მბრძანებელმა საკუთარ სიცოცხლეს განაჩენი გამოუტანა. აიღო მახვილი, მაგრამ დამოუკიდებლად გამოყენება ვერ შეძლო და მსახურის დახმარებით გაიყარა ყელში. 68 წლის 9 ივნისს იმპერატორი სპორისა და რამდენიმე მსახურის თანდასწრებით გამოეთხოვა წუთისოფელს. მისი უკანასკნელი სიტყვები იყო, „რა დიდი მსახიობი კვდება“. როდესაც მღვერები დაადგნენ თავზე, იგი ჯერ კიდევ სუნთქავდა.

ნერონის სიკვდილით დამთავრდა იულიუს-კლავდიუსების დინასტია.

მკვლელი და არტისტი იმპერატორი ისტორიაში ანტიქრისტეს სახელით შევიდა.